

Novi Sad 01.06.2021

**Ministarstvo prosvete, nauke
i tehnološkog razvoja
Republike Srbije
Nemanjina 6, 11000 Beograd**

**Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja
Centar za profesionalni razvoj zaposlenih
Fabrisova 10, 11000 Beograd**

MODEL STANDARDA

za akreditaciju programa stalnog stručnog usavršavanja vaspitača u Srbiji

---

U okviru projekta KEY – Nastavi da se usavršavaš, koji realizuje međunarodni konzorcijum koji predvodi Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača Novi Sad, Visoka strukovna škola za vaspitače "Mihailo Palov" iz Vršca, Visoka škola strukovnih studija za vaspitače i poslovnu informatiku "SIRMIUM" Sremska Mitrovica, Visoka strukovna škola za vaspitače Kruševac, Visoka škola strukovnih vaspitačkih studija Piroto, Univerzitet u Podgorici – Filozofski fakultet Nikšić, Univerzitet u Mariboru, Univerzitet u Baji, West Univerzitet Temišvar, Siti Univerzitet Birmingham, RIC Rakičan, Savez udruženja vaspitača Srbije, Udruženje vaspitača Vojvodine, Predškolska ustanova "Ljubica Popović", Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja Republike Srbije, Zavod za školstvo Crne Gore i Zapadnobalkanski institute Beograd, koji su-finansira Evropska Unija u okviru programa Erasmus+ CBHE, fimovi stručnih saradnika koji čine profesori visokoškolskih institucija, vaspitači, stručna lica u regulatornim telima, edukatori pružaoci usluga stručnog usavršavanja, i nezavisni istraživači pripremili su model standard za akreditaciju programa stalnog stručnog usavršavanja vaspitača u Srbiji. Svrha ovog modela je da ukase na potencijalne i poželjne pravce razvoja Sistema stručnog usavršavanja sa akcentom na njegov podsistem akreditacionih standard i procedura.

Istraživanja i profesionalna iskustva praktičara u oblasti otkrivaju podatke koji ukazuju na potrebu da se system stručnog usavršavanja unapredi, inovira i osavremeni, kako bi postao relevantniji, inkluzivniji i fleksibilniji, i bolje odgovarao na potrebe zaspitača za stručnim usavršavanjem, kao i na promene koje se dešavaju u sistemu predškolskog obrazovanja i vaspitanja.

Zakonski okvir

Uspostavljanje sistema standarda za odobravanje programa stalnog stručnog usavršavanja zasnovano je na Zakonu o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, koji definiše sledeće:

Čl.12.

Nacionalni prosvetni savet utvrđuje pravce razvoja i unapređivanja kvaliteta predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja; utvrđuje standarde kvaliteta obrazovanja i vaspitanja po nivoima i vrstama i opšte i posebne standarde znanja; utvrđuje standarde za uvođenje u posao nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika, uključujući i osposobljavanje nastavnika i vaspitača za rad sa decom i učenicima sa smetnjama u razvoju, kao i za sticanje licence; utvrđuje standarde stalnog stručnog usavršavanja zaposlenih u obrazovanju, utvrđuje standarde znanja, veština i sposobnosti za direktora, znanja, veština i sposobnosti za profesiju nastavnika i vaspitača i njihovog profesionalnog napredovanja.

Čl. 17.

Radi praćenja, obezbeđivanja i unapređivanja kvaliteta i razvoja sistema obrazovanja i vaspitanja Republika osniva ustanove - Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja i Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: Zavodi), za obavljanje razvojnih, savetodavnih, istraživačkih i drugih stručnih poslova u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju.

Čl. 18.

Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja obavlja stručne poslove u pripremi propisa iz nadležnosti Saveta i Ministarstva, kao i druge poslove u skladu sa zakonom, aktom o osnivanju i statutom.

Zavod u svom sastavu ima sledeće organizacione jedinice – centre:

- 1) Centar za strateški razvoj;*
- 2) Centar za razvoj programa i udžbenika;*
- 3) Centar za profesionalni razvoj zaposlenih;*
- 4) Centar za stručno i umetničko obrazovanje.*

Čl. 21.

Centar za profesionalni razvoj zaposlenih obavlja stručne poslove iz delatnosti Zavoda, a koji se naročito odnose na: unapređivanje i razvoj sistema stalnog stručnog usavršavanja i profesionalni razvoj zaposlenih u ustanovi; polaganje ispita za dozvolu za rad nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika i ispita za direktora, vrednovanje kvaliteta ostvarivanja programa stalnog stručnog usavršavanja zaposlenih; pružanje – stručno pedagoške pomoći nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku; saradnju sa nastavničkim fakultetima, univerzitetima i drugim stručnim institucijama u zemlji i inostranstvu.

Čl. 22.

Centar za stručno i umetničko obrazovanje obavlja stručne poslove iz delatnosti Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, a koji se naročito odnose na: razvoj, praćenje i osiguranje kvaliteta stručnog i umetničkog obrazovanja, stručnog usavršavanja nakon završenog srednjeg obrazovanja, stručnog osposobljavanja i obuke; stručnu i umetničku maturu, završni, specijalistički i majstorski ispit; programe stručnog osposobljavanja i obuke.

Profesionalni razvoj i stalno stručno usavršavanje

Profesionalni razvoj zaposlenih je sveobuhvatan proces koji uključuje stvaranje uslova i razrađenu strategiju na nivou društvene zajednice za planirani i kontinuirani proces stručnog usavršavanja i sopstvenog profesionalnog razvoja. Profesionalni razvoj zaposlenih treba posmatrati kao zahtev od opšteg značaja za profesiju, ali i kao unutrašnju potrebu pojedinaca. Na taj način on postaje deo procesa unapređivanja kvaliteta obrazovno-vaspitne prakse. Profesionalni razvoj je promena koja vodi ka postojanom izgrađivanju aktivnog odnosa prema sebi i sredini, koja nije trenutna ili ograničena na određenu situaciju ili samo jedan deo prakse.

Potreba za profesionalnim razvojem zaposlenih u obrazovnim ustanovama proističe iz dinamičnosti sistema naučno-tehničkih saznanja kao i razvojne, promenljive prirode ljudskog bića. Vreme naučnog i tehničkog progresa u kojem živimo, definiše znanje kao najveću vrednost. Društveni kontekst ima značenje dinamičnog društva koje stalno uči, pronalazi nove alternative, promenljivo je, nudi različitosti i istraživačko delovanje.

Usavršavanje nastavnika ostvaruje se kroz:

- *Individualno usavršavanje*
- *Grupno usavršavanje.*

Individualni oblik stručnog usavršavanja se ostvaruje samoobrazovanjem i samorazumevanjem: čitanjem odgovarajuće literature, hospitovanjem kod istaknutih nastavnika, teorijskim i empirijskim istraživanjima praktičara, uvođenjem inovacija u vaspitno-obrazovni rad i slično.

Grupni oblici stručnog usavršavanja se ostvaruju kroz: stručne aktive, stručne skupove, seminare, savetovanja, simpozijume, grupne konsultacije, okrugle stolove, tribine i, sve više prisutne, programe obuke i projekte.

Stalno stručno usavršavanje kao deo profesionalnog razvoja proističe iz:

- *Nemogućnosti da se u toku školovanja stekne potpuno i dovoljno obrazovanje i osposobljenost za sve pojedinačne poslove u praksi;*
- *Novih naučno-tehničkih saznanja;*
- *Novih saznanja u pedagoškim i psihološkim naukama i metodikama vaspitno-obrazovnog rada koja treba da usvoje svi nastavnici;*
- *Promena u društvu koje zahtevaju stalno uvođenje novina u programe vaspitno-obrazovnog rada, a time i njihovo usvajanje od strane nastavnika;*
- *Potrebe za unapređivanjem vaspitno-obrazovnog rada i povećanja njegove ukupne efikasnosti;*
- *Potrebe nastavnika, vaspitača, stručnih saradnika, kao profesionalaca, za stalnim istraživanjem i razumevanjem sopstvene prakse.*

Ovo zahteva da se u programima stručnog usavršavanja obuhvate savremena dostignuća (teorijska i praktična) iz oblasti struke, pedagogije i psihologije.

Nosioci stručnog usavršavanja zaposlenih u obrazovanju i kreiranja različitih programa stručnog usavršavanja su same vaspitno-obrazovne ustanove, različite institucije, organizacije, preduzeća, stručna društva, udruženja.

Standardi za odobravanje programa stručnog usavršavanja zaposlenih u obrazovanju

Sistem standarda se gradi da bi se olakšala i učinila objektivnom stručna procena programa za stručno usavršavanje zaposlenih u obrazovanju.

Standardi sa indikatorima

Standard 1 - Elementi programa međusobno su povezani i usaglašeni

Elementi programa treba da su usaglašeni i da odgovaraju cilju. Analiza svakog pojedinačnog elementa programa treba da pokaže povezanost sa definisanim ciljem. Autor treba svojim planom realizacije i primene programa stručnog usavršavanja u praksi da jasno i precizno definiše postupke praćenja i vrednovanja efekata programa u praksi, kao i postupke za obezbeđivanje održivosti programa.

Indikatori:

- 1. Ciljevi su jasno definisani i merljivi, izražavaju promenu znanja, veština i stavova.*
- 2. Usaglašeni su ciljevi, sadržaji, metode, tehnike, oblici rada i vrste aktivnosti.*
- 3. Ciljevi i sadržaji, metode, tehnike, oblici rada i vrste aktivnosti su primereni odabranoj ciljnoj grupi.*
- 4. Usaglašeni su ciljevi i željena promena koju program treba da inicira.*
- 5. Usaglašena je dinamika realizacije sa elementima programa.*
- 6. Postupci praćenja i vrednovanja realizacije programa usaglašeni su sa ciljevima programa.*
- 7. Postupci praćenja i vrednovanja efekata programa usaglašeni su sa ciljevima programa.*
- 8. Postupci za obezbeđivanje održivosti programa u praksi usaglašeni su sa ciljevima programa.*

Standard 2 - Program doprinosi unapređivanju obrazovno-vaspitne prakse

Autori programa treba jasno da prikažu način na koji će program doprineti profesionalnom razvoju zaposlenih u obrazovanju. U interesu svih ključnih učesnika je da vide na koji će način profesionalno usavršavanje uticati na praksu i njeno unapređivanje. Autor planira koja će znanja, veštine i sposobnosti nastavnik da usvoji i unapredi. Svaki program treba da ima sistem osiguravanja kvaliteta, koji obezbeđuje neprekidno i sistematično poboljšavanje odnosno unapređivanje vaspitno-obrazovne prakse.

Indikatori

- 1. Program odgovara na potrebe u praksi.*
- 2. Program je rezultat novih saznanja i dostignuća u oblasti nauke, tehnike, obrazovanja i vaspitanja i/ili praktičnih iskustava.*
- 3. Programom je predviđena mogućnost prilagođavanja sadržaja, metoda, tehnika, aktivnosti i vremenske dinamike za konkretnu ciljnu grupu*
- 4. Prikazani su rezultati dosadašnje primene programa nastali na osnovu evaluacija učesnika i samoevaluacija autora.*
- 5. Prikazani su rezultati dosadašnje primene programa nastali na osnovu evaluacije spoljnih evaluatora.*

Standard 3 - Definisani su uslovi za uspešno ostvarivanje programa

Neophodno je da autor obezbedi podršku institucije relevantne za tu oblast obrazovanja i vaspitanja koja se nudi programom stručnog usavršavanja. Ta institucija bi svojim potpisom i izdavanjem uverenja bila jedan od garanta za osiguranje kvaliteta tog programa.

Autor treba da obezbedi jasan uvid u program obuke trenera i onih koji realizuju program stručnog usavršavanja, kao i način praćenja njihovog rada.

Autor programa vodi računa o tome da postoji sklad između ciljne grupe, veličina grupe za obuku, uslova za rad i ukupnog broja sati obuke sa zahtevima koji su vezani za sadržaj programa stručnog usavršavanja. Takođe, obezbeđuje usaglašenost uslova za ostvarivanje programa u celini sa ciljevima, sadržajima, metodama, sredstvima obuke, metodama i oblicima rada.

Indikatori

- 1. Autori programa su obezbedili podršku odgovarajuće institucije za realizaciju programa.*
- 2. Realizatori programa poseduju znanja, veštine i sposobnosti potrebne za realizaciju programa.*
- 3. Realizatori programa imaju podršku autora i njegovu kontrolu kvaliteta.*
- 4. Definisani su odgovarajući radni materijali (priručnici, prilozi, šeme....) za realizaciju programa.*
- 5. Definisani su odgovarajući prostor i oprema za realizaciju programa.*
- 6. Vremenska organizacija programa je primerena principima efektivnog rada i doprinosi ostvarivanju ciljeva.*
- 7. Broj učesnika u grupi doprinosi ostvarivanju ciljeva programa.*

Pojmovnik termina

<i>Standard programa stručnog usavršavanja</i>	<i>Standard je dogovoreni, prihvaćeni i dokumentovani nivo kvaliteta koji treba da ispuni program stručnog usavršavanja.</i>
<i>Indikator</i>	<i>Indikator je jedinica mere odnosno pokazatelj ostvarenosti standarda.</i>
<i>Element programa</i>	<i>Element programa je osnovni, bitan deo programa stručnog usavršavanja. Elementi programa su: cilj, specifični ciljevi, ciljna grupa, sadržaj, metode, tehnike, aktivnosti, dinamika realizacije, očekivani efekti, postupci praćanja i vrednovanja, postupci za obezbeđivanje održivosti programa.</i>
<i>Cilj programa stručnog usavršavanja</i>	<i>Cilj programa izražava veoma sažeto i jasno ideju vodilju, zamisao o krajnjem ishodu neke aktivnosti ili čitavog niza tekućih ili budućih zbivanja. To je onaj dodatak, novina, koju program ima namere da stvori, izgradi.</i>
<i>Specifični cilj programa stručnog usavršavanja</i>	<i>S obzirom da su ciljevi ideje vodilje i zamišljeni opšti ishod, oni se postižu posredstvom ostvarivanja diferenciranih specifičnih ciljeva. Oni se mogu definisati u odnosu na:</i> <ul style="list-style-type: none"> • <i>sticanje znanja i usvajanje novih informacija.</i> • <i>razvijanje sposobnosti.</i> • <i>formiranje određenih uverenja, opredeljenja i konkretnih ponašanja.</i>
<i>Ciljna grupa</i>	<i>Ciljna grupa je određena grupa zaposlenih u obrazovno-vaspitnom sistemu kojoj je namenjen program stručnog usavršavanja.</i>
<i>Sadržaj programa stručnog usavršavanja</i>	<i>U sadržaju programa planira se šta nastavnik treba da usvoji tokom obuke. Sadržaji programa stručnog usavršavanja mogu da se odnose nova saznanja i dostignuća u oblasti nauke, tehnike obrazovanja i vaspitanja; kulturološka znanja i odgovaraju na potrebe obrazovno-vaspitne prakse.</i>
<i>Aktivnost u okviru programa stručnog usavršavanja</i>	<i>Aktivnost predstavlja deo programa koji dobija smisao u onoj meri u kojoj su učesnike pokrenuće i uključuje u rad u skladu sa postavljenim ciljevima. Ona stvara podsticaje i izazove za učesnike.</i>
<i>Metod(a)</i>	<i>Metoda predstavlja smišljeno i plansko postupanje radi ostvarivanja određenog cilja: To je postupak koji</i>

	<p>omogućava da se dođe do znanja, informacija, rezultata...</p> <p>Metoda određuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kako treba da teče proces obrazovanja, • koje i kakve aktivnosti obavljaju pri tome učesnici. <p>Postoje različiti pristupi u određivanju i razvrstavanju metoda.</p> <p>Neke od metoda su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diskusija, • Demonstracija/modelovanje, • Predavanje, • Posmatranje, • .....
Tehnika	Tehnika predstavlja način rada, postupak razrade metode u cilju razvijanja i usvajanja određenih veština, znanja i umenja kod učesnika.
Oblik rada	<p>Oblik rada je forma u okviru koje se odvija proces učenja.</p> <p>Uobičajena je klasifikacija oblika rada prema broju učesnika koji istovremeno rade na određenim zadacima, pa tako imamo sledeću podelu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ frontalni, ☐ grupni, ☐ individualni i ☐ rad u paru.
Analiza stanja	Analiza stanja predstavlja postupak utvrđivanja trenutnog stanja važnog za program stručnog usavršavanja. U metodološkom značenju zadatak analize stanja je da pruži bitne podatke o svojstvima, uzrocima promena u određenom trenutku i kontekstu i putevima poboljšanja i unapređivanja obrazovno - vaspitne prakse.
Samovrednovanje	Samovrednovanje predstavlja ocenu autora o uspešnosti realizacije programa na osnovu evaluacije učesnika i lične procene.
Spoljašnje vrednovanje	Spoljašnje vrednovanje efikasnosti i primenljivosti programa u vaspitno-obrazovnoj praksi sprovodi lice koje je van vaspitno-obrazovne ustanove i institucije/organizacije koja program realizuje.
Vrednovanje primene programa stručnog usavršavanja	Vrednovanje programa pokazuje da li su aktivnosti koje se preduzimaju nakon pohađanja programa

	<i>stručnog usavršavanja efikasne i primenljive u praksi i da li vode ka njenom unapređivanju. Kao proces neodvojivo je od planiranja i realizacije.</i>
<i>Održivost programa stručnog usavršavanja</i>	<i>Postupci za obetbeđivanje trajnosti ostvarivanja programa, njegove primene i postizanja efekata.</i>

Dokument je pripremljen uz finansijsku podršku projekta KEY, koji realizuje konzorcijum na čelu sa Visokom školom za obrazovanje vaspitača Novi Sad sa partnerima. Projekat KEY finansira EU u okviru programa Erasmus+ KA2, izgradnja kapaciteta u visokom obrazovanju.

Stavovi izneti u ovom dokumentu ne odražavaju nužno stavove EU i programa Erasmus+, kao ni institucija projektnih partnera, već isključivo stavove svojih autora.

598977-EPP-1-2018-RS-1-EPPKA2-CBHE-JP

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

